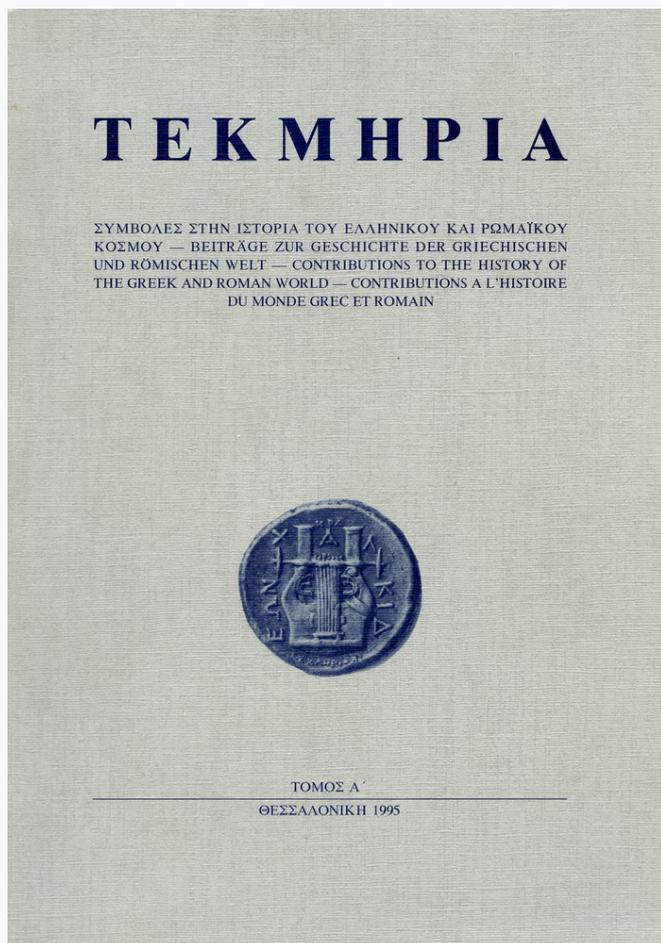

Tekmeria

Vol 1 (1995)

Φλαουία Ήδέα: Έπιτάφια έπιγραφή από τη Θεσσαλονίκη τών αυτοκρατορικών χρόνων

ΕΛ. ΤΡΑΚΟΣΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΑΛΑΚΙΔΟΥ

doi: [10.12681/tekmeria.99](https://doi.org/10.12681/tekmeria.99)

To cite this article:

ΤΡΑΚΟΣΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΑΛΑΚΙΔΟΥ Ε. (1995). Φλαουία Ήδέα: Έπιτάφια έπιγραφή από τη Θεσσαλονίκη τών αυτοκρατορικών χρόνων. *Tekmeria*, 1, 130–135. <https://doi.org/10.12681/tekmeria.99>

ΕΛΕΝΗ ΤΡΑΚΟΣΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΑΛΑΚΙΔΟΥ

ΦΛΑΟΥΪΑ ΗΔΕΑ ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ*

Ένα μεγάλο μέρος του έκτεταμένου ανατολικού νεκροταφείου της αρχαίας Θεσσαλονίκης, είναι γνωστό, ότι καλύπτεται από τη σημερινή Πανεπιστημιούπολη. Η χρήση του με άφετηρία τὰ ἑλληνοιστικά χρόνια ἐμφανίζει μία σχεδόν ἀδιατάρακτη συνέχεια ὡς τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ.¹

Σήμερα ἐλάχιστα κατάλοιπα in situ δηλώνουν τὴν ἀρχικὴ χρήση τοῦ χώρου. Μερικὰ δείγματα τάφων καὶ οἰκοδομικὰ μέλη κτισμάτων ταφικοῦ χαρακτήρα εἶναι ἐνταγμένα στὸ πράσινο ἢ ἐγκλωβισμένα ἀνάμεσα στὰ σύγχρονα κτίρια, ἀδιάψευστα, μοναδικὰ στοιχεῖα τῆς πολιτισμικῆς ἱστορίας τῆς πόλης, ἔργα ἀνθρώπων μιᾶς κοινωνίας τῆς ἀρχαιότητας.

1. Τὸ μνημεῖο

Στὸ δυτικὸ ὑπαίθριο χωρὸ τοῦ Μετεωροσκοπεῖου, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Νομικὴ Σχολή, βρίσκεται ἀπὸ χρόνια κοντὰ σὲ μιὰ μαρμαρινὴ λάρνακα ὁ ὀρθογώνιος ἐνεπιγράφος λίθος, πού ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἀντικείμενο αὐτοῦ τοῦ ἀρθρου (εἰκ. 1). Δυστυχῶς δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἰχνηλατήσῃ κανεὶς τὴν ἱστορία

* Θερμὲς εὐχαριστίες ὀφείλω στὸν καθηγητὴ κ. Ἰ. Τουλουμάκο καθὼς καὶ στίς φίλες συναδέλφους τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ΑΠΘ, Μ. Κοντογιάννη καὶ Χ. Παλιαδέλη, γιὰ τίς παρατηρήσεις τους στὴν τελικὴ μορφή τοῦ κειμένου. Τίς φωτογραφίες ἐπιμελήθηκε ὁ φωτογράφος τοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, Κωστής Τουτουνητζίδης, ἐνῶ τὸν καθαρισμὸ τοῦ μαρμαροῦ ὁ τεχνίτης-συντηρητὴς Δ. Δημητριάδης μετὴ βοήθεια τοῦ Χ. Πλιάκου.

1. Τὰ νεκροταφεῖα τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ἀδημοσίευτα. Ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐπιμέρους στοιχεῖα ἀναφέρονται κυρίως στὰ Χρονικά τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου καὶ στὰ Μακεδονικά. Ἐνδεικτικὰ βλ. ΑΔ 21, 1966 (1968) Β₂, 334-6, ΑΔ 22, 1967 (1969) Β₂, 391-2. Ἐπίσης τὸν ὁδηγὸ τῆς ἐκθεσης «Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ τὰ προϊστορικά μέχρι τὰ χριστιανικά χρόνια», Ἀθήνα 1986, 38, 66 κ.έ., εἰκ. 38, 40 καὶ ΑΔ 36, 1981 (1985) Β₂ Χρον. 311. Γιὰ τὴ χρήση του στὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ βλ. καὶ τὴ σχετικὴ ἀναφορὰ τῆς Ε. Μαρκῆ, Ἀνίχνευση παλαιότερων ἐπιδράσεων στὴν παλαιοχριστιανικὴ ταφικὴ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὴ νεκρικὴ λατρεία. Πρακτικά Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου μετὴ θέμα «Ἡ Καθημερινὴ Ζωὴ στὸ Βυζάντιο», Ἀθήνα 1988 (1990), 97.

του μνημείου, μιά και τά αρχαιολογικά του δεδομένα, ίσως οριστικά, έχουν χαθεί.

Ἐρθογώνια ἐνεπίγραφη πλάκα, σπασμένη στή δεξιά πλευρά, ἀπό λευκό χοντρόκοκκο μάρμαρο μέ λοξές γκριζωπές ραβδώσεις (εἰκ. 2). Παρατηροῦνται λίγες ὀξειδώσεις καθῶς κι ἓνας μικρός κομμός στό κάτω δεξιό τμήμα τῆς ἔντονα διαβρωμένης ἐπιδερμίδας τοῦ μαρμάρου. Δέν ἀποκλείεται τό ὑλικό τοῦ φορέα τῆς ἐπιγραφῆς νά προέρχεται ἀπό λατομεῖο τῆς Θάσου.

Διαστάσεις: ὕψος 1,49-1,495 μ., πλάτος 1,55 μ. κάτω, στό μέσο 1,585 μ. καί πάνω 1,60 μ., πάχος 0,18 μ.

Ἡ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια καταλαμβάνοντας τό πάνω μεσαῖο τμήμα τῆς πλάκας δηλώνει ὅτι ἔχει διασωθεῖ στό μεγαλύτερο μέρος τῆς, ἐνῶ ἡ θέση ἀνεύρεσης τοῦ λίθου καθῶς καί ἡ ἴδια ἡ ἐπιγραφή βεβαιώνουν ὅτι προέρχεται ἀπό ἓνα ταφικό μνημεῖο, ἓνα ἠρώο.

Ἡ κύρια ἐπιφάνεια τῆς πλάκας εἶναι λεία στήν ἀρχική τῆς μορφή ἐκτός ἀπό τό κεντρικό τῆς τμήμα, πού ἔχει ἐλαφρά ἀλλοιωθεῖ κατά τή δεύτερη, προφανῶς, χρήση τῆς ὡς οἰκοδομικοῦ ὑλικοῦ. Στή φάση αὐτή πρέπει νά λαξεύτηκε ἀδρά μέ βελονάκι τό κεντρικό τμήμα μέ σημεῖο ἐκκίνησης τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς, ἔτσι ὥστε νά δημιουργηθεῖ ἓνα βαθύτερο κατά 0,015-0,02 μ. ἐπίπεδο, διαστάσεων 1,28×0,93 μ. Ἡ λεία ἐπιφάνεια τοῦ λίθου παρέμεινε ἄθικτη κατά μήκος τῶν τριῶν ἄλλων πλευρῶν, σέ πλάτος πού κυμαίνεται ἀπό 0,22-0,33 μ., σχηματίζοντας πλατιά ταινία πρόχειρης, ἴσως, ἀναθύρωσης(;) γιά τήν προσαρμογή τῆς σέ περίπτωση ἐντείχισης.

Ἡ πίσω ἐπιφάνεια εἶναι ἀπλῶς ξεχοντρισμένη μέ βελόνι ἐνῶ ὁ ἀριστερός κροτάφος εἶναι καθαρᾶ δουλεμένος μέ ντισιλίδικο (ξοῖς). Ἡ πάνω στενή ἐπιφάνεια, ἀδροδουλεμένη μέ βελόνι στό πίσω τῆς τμήμα, ἐμφανίζεται πιό λεπτοδουλεμένη στό πρόσθιο σχηματίζοντας ταινία, πλάτους 0,08-0,10 μ., πού θυμίζει ταινία ἀναθύρωσης. Ἡ ἴδια ἐπιφάνεια φέρει δύο τόρμους. Ὁ πρῶτος, ὀρθογώνιος διατομῆς καί διαστάσεων 0,046×0,153×0,06 μ. (βάθος) —γίνεται πλατύτερος κατά 0,022 μ. στό πάνω μέρος του—, ἀπέχει 1,06 μ. ἀπό τήν ἀριστερή στενή πλευρά, θέση πού ἀντιστοιχεῖ στό μέσο περίπου τοῦ ἀρχικοῦ πλάτους τῆς πλάκας.² Ὁ δεύτερος, μικρότερος, πού ἀπέχει μόλις 0,04 μ. ἀπό τή χαμένη γωνία τοῦ ἀριστεροῦ κροτάφου, εἶναι τετράγωνος μέ πλευρά 0,03 μ. καί βάθος 0,02 μ.

Πρόκειται πιθανῶς γιά τόρμους σύνδεσης τῆς πλάκας μέ κάποιο ὑπερκείμενο μέλος ἢ καί ἄλλα πλευρικά, τό εἶδος καί ἡ μορφή τῶν ὁποίων δέν εἶναι δυνατό νά καθοριστοῦν μέ ἀσφάλεια.

2. Τό ἀρχικό πλάτος τοῦ λίθου ὑπολογίζεται σέ 2,14 μ., ἂν πάρει κανεῖς ὑπόψη του τήν ἀπουσία δύο γραμμάτων ἀπό τό σωζόμενο ἄκρο τῶν πρώτων στίχων καθῶς καί τοῦ περιθωρίου, πού προφανῶς πλαισίωνε τήν ἐπιγραφή καί ἀπό τή δεξιά πλευρά.

Στήν κάτω στενή πλευρά καί σέ ἀπόσταση 0,475 μ. ἀπό τόν ἀριστερό κρόταφο ὑπάρχει, ἐπίσης, μικρός, τετράγωνος τόρμος, πλευρᾶς 0,03 μ., μέ ὑπολείμματα μολυβιοῦ, πού ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ πλάκα ἦταν στερεωμένη σέ λίθινο μέλος. Ἄλλος ἕνας πρέπει νά ὑπῆρχε ἀντίστοιχα στό τμήμα πού ἔχει ἀποσπαστεῖ.

Ἡ μορφολογία τοῦ φορέα, ἡ ἐπεξεργασία τῶν πλευρῶν καθῶς καί ἡ δευτέρα χρήση του δέν ἐπιτρέπουν τή διατύπωση ὅποιασδήποτε ὑπόθεσης γιά τόν προσδιορισμό τῆς θέσης του στό μνημεῖο ἀπό τό ὁποῖο προέρχεται. Ἡ ἀδυναμία αὐτή ἐνισχύεται ἄλλωστε καί ἀπό τήν τυπική ποικιλία πού χαρακτηρίζει τά ἠρώα. Τό βέβαιο εἶναι ὅτι ὁ λίθος ἦταν τοποθετημένος κατακόρυφα, ἴσως ὡς ἐπένδυση τμήματος μιᾶς μνημειακῆς ταφικῆς κατασκευῆς.

2. Ἡ ἐπιγραφή

Ἡ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια στήν κύρια ὄψη ἀφήνει ἕνα περιθώριο 0,50 μ. ἀπό τόν ἀριστερό κρόταφο ἐνῶ ἀπέχει 0,14 μ. ἀπό τήν πάνω στενή πλευρά καί 0,90 μ. ἀπό τήν κάτω. Παρατηρεῖται μία διαφοροποίηση στό βάθος τῆς χάραξης τῶν γραμμάτων, πού ὀφείλεται, ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο, στή μεταγενέστερη λάξευση τῆς ἐπιφάνειας τοῦ φορέα.

Τό ἀριστερό περιθώριο ὑπαίνεισεται τήν ὑπαρξη ἀντίστοιχου στή δεξιά πλευρά. Γενικά ἡ ἐπιφάνεια φέρει ρωγμές καί ἀσήμαντες ἀποκρούσεις στίς ἀκμές.

Ἡ ταφική ἐπιγραφή καλύπτει χῶρο, διαστάσεων 1,10×0,45 μ. (εἰκ. 3). Ὑψος γραμμάτων 0,06 μ. (Φ = 0,15 μ.)· διάστιχα 0,07 μ. Τό κείμενο ἔχει ὡς ἑξῆς:

Φλαουῖα · Ἡδέα · ἐαυ[τῆ]
ζώση καί Τ(ίτω?) Φλαου[ῖω]
Εὐπόρω τῶ ἀδελφ[ῶ]
τό ἠρώον ἐποίησε[ν.]

Κριτικές σημειώσεις. Πρὶν καί μετὰ ἀπό τό Ἡδέα ὑπάρχει στίξη. Οἱ λέξεις χωρίζονται μεταξύ τους μέ μικρό *vacat*. Στ. 1: Ἀριστερός βραχίονας τοῦ Υ. Στ. 2: Πάνω τμήμα τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονα τοῦ Υ.

Ἡ γραφή εἶναι ἐπιμελημένη. Παρατηρεῖται παράλληλη χρήση στρογγυλοῦ καί ρομβοειδοῦς Ο· τό τελευταῖο μέ διακοσμητικό, ἴσως, χαρακτήρα ἐμφανίζεται μόνο στά ὀνόματα, πιθανότατα γιά νά δοθεῖ κάποια ἔμφαση στά πρόσωπα. Ἐπισημαίνεται ἐπίσης ἡ ὑπαρξη τετραγώνου Σ.

Ἡ ὀλιγόστιχη αὐτή ἐπιγραφή προστιθέμενη στό *corpus* τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θεσσαλονίκης μᾶς προσφέρει δύο νέους Θεσσαλονικεῖς, τήν Ἡδέα καί

τόν *Εὔπορο*, πού φέρουν τό, ὄχι σπάνιο ἄλλωστε, gentilicium *Φλάβιος*.³ Τά ἑλληνικά αὐτά ὀνόματα, γνωστά τόσο στή Θεσσαλονίκη⁴ ὅσο καί στόν εὐρύτερο ἑλληνικό χῶρο, ἀπαντοῦν καί σέ ἄλλες περιοχές τῆς Μακεδονίας.⁵ Ἐπισημαίνεται ὅτι εἰδικά τό ὄνομα *Ἡδέα* μαρτυρεῖται ἤδη ἀπό τά ἑλληνιστικά χρόνια μέ τόν κληρονομημένο διαλεκτικό τύπο *Ἀδέα*.⁶

Τό gentilicium *Φλάβιος* πού συνοδεύει τά ὀνόματα *Ἡδέα* καί *Εὔπορος* τῆς ἐπιγραφῆς παραπέμπει στή γνωστή ρωμαϊκή τακτική τῆς ἀπονομῆς τῆς civitas.

Δέν ἀποκλείεται ἕναν ὁμώνυμο τοῦ *Εὔπορου* νά ἔχουμε σ' ἕναν ἐφηβικό κατάλογο ἀπό τή Βέροια τοῦ 177/8 π.Χ.⁷ στ. 20, μετά τήν ἀποδοχή τῆς πολυῖς πειστικῆς διόρθωσης, πού ἔχει προτείνει ὁ J. M. R. Cormack.⁸

Παρά τήν πιθανή χρονική σύμπτωση δέν εἶναι δυνατό νά θεωρηθεῖ

3. IG X2, 1 index. Δ. Σαμάρης, Ἐπιγραφές ἀτομικῆς χορηγίας τῆς ρωμαϊκῆς πολιτείας καί ἡ διάδοσή της στή ρωμαϊκή ἐπαρχία Μακεδονία. I. Ἡ περίπτωση τῆς Θεσσαλονίκης πρωτεύουσας τῆς ἐπαρχίας. *Μακεδονικά* 26, 1987-8, 329-332. Ε. Τρακοσοπούλου-Σαλακίδου, Ἀπό τήν κοινωνία τῆς Θεσσαλονίκης τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων: Νέα ἐπιγραφικά εὐρήματα. *Ἀρχαία Μακεδονία* V, 3, 3 στ. 3 (2ος αἰ. μ.Χ.). Γιά παρατηρήσεις σχετικά μέ τά ρωμαϊκοῦ τύπου ὀνόματα τῆς περιόδου αὐτῆς βλ. Α. Τατάκη, Ἀπό τήν προσωπογραφία στή ρωμαϊκῆ ὀνόματα τοῦ 1.6x2.1, *Ἀρχαία Μακεδονία* IV, Θεσσαλονίκη 1986, 587, κυρίως, κ.έ.

4. Στή Θεσσαλονίκη ἀπαντᾷ ὁ σχηματισμός τοῦ ὀνόματος *Ἡδέα* κατά τόν ὑπερθετικό βαθμό τοῦ ἐπιθέτου. IG X2, 1, *890 στ. 1 (2ος αἰ. μ.Χ.). Γιά μια ἀρχαιότερη μαρτυρία βλ. Κ. Σουέρεφ, Ἀνασκαφή στήν Τούμπα Θεσσαλονίκης στό *Ἀρχαιολογικό Ἔργο στή Μακεδονία καί Θράκη*, 1, 1987, 238, εἰκ. 15 καί *Ἑλληνικός Πολιτισμός - Μακεδονία. Τό βασιλεῖο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου* (Ὁδηγός Ἐκθεσης στό Montreal), Ἀθήνα 1993, 76 ἀρ. 7 (320-315 π.Χ.) μέ τή διόρθωση τῆς ἐπιγραφῆς. Γιά τό ὄνομα *Εὔπορος* βλ. IG X2, 1, 245 II στ. 3 (2ος αἰ. μ.Χ.), *904 στ. 1 (2ος αἰ. μ.Χ.), *241 B στ. 2 καί 3 (1ος αἰ. μ.Χ.).

5. Τό *Ἡδέα* ἀπαντᾷ στή Βέροια βλ. π.χ. Ph. M. Petsas, Μήτηρ Θεῶν Αὐτόχθων, *Ἀρχαία Μακεδονία* III, Θεσσαλονίκη 1983, 245 ἀρ. 17, πίν. 10 (194 μ.Χ.). Πρβλ. Α. Β. Tataki, Ancient Beroea. Prosopography and Society. Μελετήματα 8, Athens 1988, 192-3, ἀρ. 697, καί 319, 374, 385. Τό *Εὔπορος* μαρτυρεῖται καί στήν Ἄνω Μακεδονία βλ. Θ. Ριζάκης - Γ. Τουράτσογλου, *Ἐπιγραφές Ἄνω Μακεδονίας*, Ἀθήνα 1985, 61 ἀρ. ΕΛ. 50 (μέσα 2ου αἰ. μ.Χ.). Τά ὀνόματα στήν αὐτοκρατορική περίοδο ἀπαντοῦν καί στή Θάσο καθώς καί στόν εὐρύτερο νησιωτικό χῶρο, ὅπως ἄλλωστε καί σ' ὄλο σχεδόν τόν ἑλληνόφωνο κόσμο, βλ. π.χ. P. M. Fraser - E. Matthews, A Lexicon of greek personal names, Oxford 1987, s.v.

6. Tataki, ὁ.π., 85 ἀρ. 26, 345, ὑπόσ. 109, (3ος αἰ. π.Χ.).

7. Β. Γ. Καλλιπολίτης, Στήλη μετ' ἀναγραφῆς δωρεᾶς καί καταλόγου ἐφήβων ἐκ Βεροίας. *Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλλου*, Ἀθήνα 1953, 303 κ.έ. Α. στ. 12 (177/178 μ.Χ.). Πρβλ. E. Robert, REG LXVII, 1954, 145, 158 (SEG 12-13, 398) καί Tataki, ὁ.π., 294 ἀρ. 1313.

8. J. M. R. Cormack, Progress Report on the Greek Inscriptions on the Trite Meris for IG X2, *Ἀρχαία Μακεδονία* I, Θεσσαλονίκη 1970, 195 ἀρ. 2.

ἀσφαλῆς ἢ πρόταση ἐνδεχόμενης ταυτοπροσωπίας τοῦ *Τ. Φλαου[ίου] Εὐπόρου* τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Θεσσαλονίκης μέ τόν *Φλάυιον Εὐπο[ρο?]* ἀπό τή Βέροια.

Εἶναι πιθανό ἡ *Ἡδέα* καί ὁ *Εὐπορος* νά ἀνήκουν σέ μιὰ ἀριστοκρατική οἰκογένεια τῆς Θεσσαλονίκης, ἐκεῖνο ὁμῶς πού σίγουρα ἰσχύει εἶναι ὅτι προέρχονται ἀπό τό κοινωνικό στρώμα, πού εἶχε τήν οἰκονομική ἐπιφάνεια νά ἀνεγείρει ἕνα ταφικό οἰκοδόμημα μνημειακοῦ χαρακτήρα.⁹

Τέλος, πρέπει νά ἐπισημανθεῖ τό γεγονός ὅτι μέ τήν ἐπιγραφή αὐτή ἔχουμε μιὰ ἀκόμη μακεδονική μαρτυρία γιά ἴδρυση ἡρώου.¹⁰

Μέ δεδομένη τήν ποικιλία καί τόν πλοῦτο τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μορφῶν, πού ἐντάσσονται στό πραγματολογικό περιεχόμενο τοῦ ὄρου,¹¹ καθώς καί τά τοπικά ἀνασκαφικά εὐρήματα τοῦ εἴδους τόσο τῆς Θεσσαλονίκης¹² ὅσο καί τοῦ ἄλλου μακεδονικοῦ χώρου,¹³ δέν εἶναι δυνατό νά προσδιοριστεῖ ἡ μορφή τοῦ συγκεκριμένου ταφικοῦ κτίσματος.

Ἡ τυπολογία τοῦ μνημείου θ' ἀποτελοῦσε ἀσφαλῶς βασικό ἐπικουρικό στοιχεῖο γιά τή χρονολόγηση τῆς ἐπιγραφῆς. Ὡς μοναδικό ὁμῶς διαθέσιμο κριτήριο ἀπομένει τό παλαιογραφικό, πού ἀναμφίβολα ἐντάσσει τήν ἐπιγραφή στήν αὐτοκρατορική ἐποχή, ἐνῶ παράλληλα ἡ ἀναφορά τοῦ *gentilicium* *Φλάβιος* θέτει ἕνα *terminus post quem*, πού δέν εἶναι ἄλλο ἀπό τόν 10 μ.Χ. αἰώνα.

Ἀρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Ἑλένη Τρακοσοπούλου-Σαλακίδου

9. Σαμσάρης, ὁ.π. 331.

10. Βλ. π.χ. IG X2,1, 303 στ. 4 (2ος αἰ. μ.Χ.), 444 στ. 4 (3ος αἰ. μ.Χ.), 563 I στ. 3, 4 (2ος/3ος αἰ. μ.Χ.), 579 στ. 3 (2ος/3ος αἰ. μ.Χ.) καί 608 στ. 4 (πρὶν τό 147-48 μ.Χ.). Πρὸβλ. Robert, *Les inscriptions de Thessalonique*, RPh 48 (1974) 232-233.

11. Βλ. π.χ. J. Kubinska, *Les monuments funeraires dans les inscriptions grecques de l'Asie Mineure*, Varsovie 1968, 26 κ.έ. L. Robert, ὁ.π.

12. Βλ. π.χ. Χ. Μακαρόνας, ΠΑΕ 1949, 151 κ.έ., *Μακεδονικά 2Β'* (1941-1952), 599, ἀρ. 12.

13. Βλ. π.χ. τά ἀνασκαφικά στοιχεῖα τοῦ ἡρώου, ἐποχῆς Κλαυδίων, στό Στρατόνι Χαλκιδικῆς στό ΑΔ 18 (1963) (1965) Χρον. 206 κ.έ. καί Π. Θέμελη, Ἡ Δέσποινα τοῦ Στρατονίου, ΑΔ 19 (1964) (1965) Μελ. 113 κ.έ. Γιά τό ἡρῶο, ἐποχῆς Τραϊανοῦ, στό Παλατιανό τοῦ Κιλκίς, βλ. Φ. Ζαφειροπούλου, τό Ἡρῶο τοῦ Κιλκίς, *Κέρνος*, Θεσσαλονίκη 1972, 43 κ.έ., ὅπου καί ἡ παλιότερη βιβλιογραφία. Στό ἀρθρο περιλαμβάνεται καί μία εὐσύνοπτη ἀναφορά στή μορφή τῶν ἡρώων καί τά γενικά χαρακτηριστικά τους, κυρίως σ. 45, ὑποσημ. 15. Στήν περιοχή τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας ἄλλο ἕνα κυκλικό ἡρῶο (;) ἀναφέρεται στό Ἀρχοντικό Πέλλας, Π. Χρυσοστόμου, Ἡ τοπογραφία τῆς βόρειας Βοττιαίας, *Μνήμη Δ. Λαζαρίδη*, Θεσσαλονίκη 1990, 223.

SOMMAIRE

FLAVIA HÉDÉA UNE INSCRIPTION FUNÉRAIRE DE THESSALONIQUE DE L'ÉPOQUE ROMAINE IMPÉRIALE

Le présent article traite d'une inscription funéraire, gravée sur le marbre et provenant d'une sépulture mise à jour dans un cimetière, à l'Est de Thessalonique. Cette inscription se trouve actuellement dans le campus de l'Université Aristote de la ville.

Le texte de l'inscription comporte quatre vers qui mentionnent deux jeunes gens de Thessalonique, de l'époque romaine impériale: Flavia Hédéa et son frère Euporos. En outre, l'inscription nous autorise à penser que la tombe avait un caractère monumental, puisqu'il s'agit d'un hérôon.

Έ. Τρακοσολογίου, εικ. 1.: Πανεπιστημιούπολη Θεσσαλονίκης, Υπαίθριος χώρος Μετεωροσκοπείου.
Ένεπίγραφο οίκοδομικό μέλος ταφικού κτίσματος. (S. 130).

Έ. Τραχοσοπούλου, εικ. 2.: Έπιγραφή. (S. 132).

Έ. Τραχοσοπούλου, εικ. 3.: Έπιγραφή. (S. 132).